

Liito-oravaselvitys

Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	12.4.2024	Luonnos		
2	12.4.2024	Valmis		

Projekti: Kirkkoladonkatu 11 liito-oravaselvitys
Työnumero: xxx
Asiakas: xxxx
Päiväys: 12.4.2024
Tekijä: Kristiina Tolvanen

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	LIITO-ORAVASELVITYS	7
2.1	Menetelmät	8
2.2	Tulokset	8
2.3	Epävarmuustekijät	12
3.	JOHTOPÄÄTÖKSET	12
4.	LÄHTEET	12

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Luonnonvarakeskus

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.2024

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi MSc), Kristiina Tolvanen

Hatanpään valtatie 11

33100 Tampere

kristiina.tolvanen@sweco.fi

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

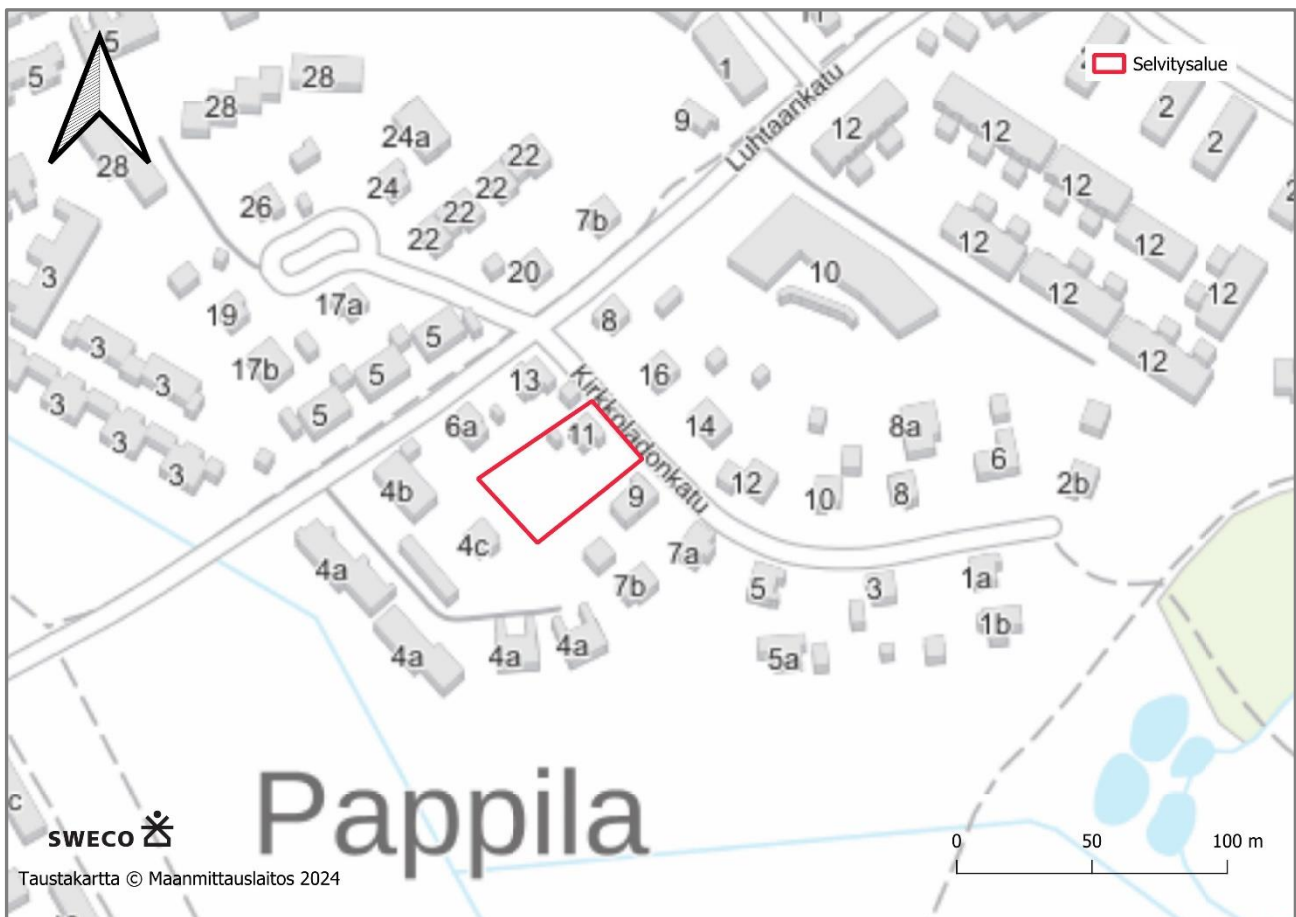
Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

1. JOHDANTO

Tampereen Pappilan asuinalueella sijaitsevaa tonttia (kiinteistötunnus 837-28-5569-2) osoitteessa Kirkkoladonkatu 11 suunnitellaan muutettavaksi siten, että jatkossa se olisi jaettu kahdeksi erilliseksi tontiksi. Tontti sijaitsee alueella, jossa Tampereen kaupungin tietojen ja aiempien selvitysten mukaan on liito-oravan kulkureittejä (Tampereen kaupunki 2020). Ennen tontin jakoa ja mahdollisia rakennustöitä on selvítettävä, onko alue mahdollinen direktiivilaji liito-oravan (*Pteromys volans*) lisääntymis- ja levähdyspaikka.

Selvitysalueen sijainti ja rajaus on esitetty kuvassa alla (Kuva 1).

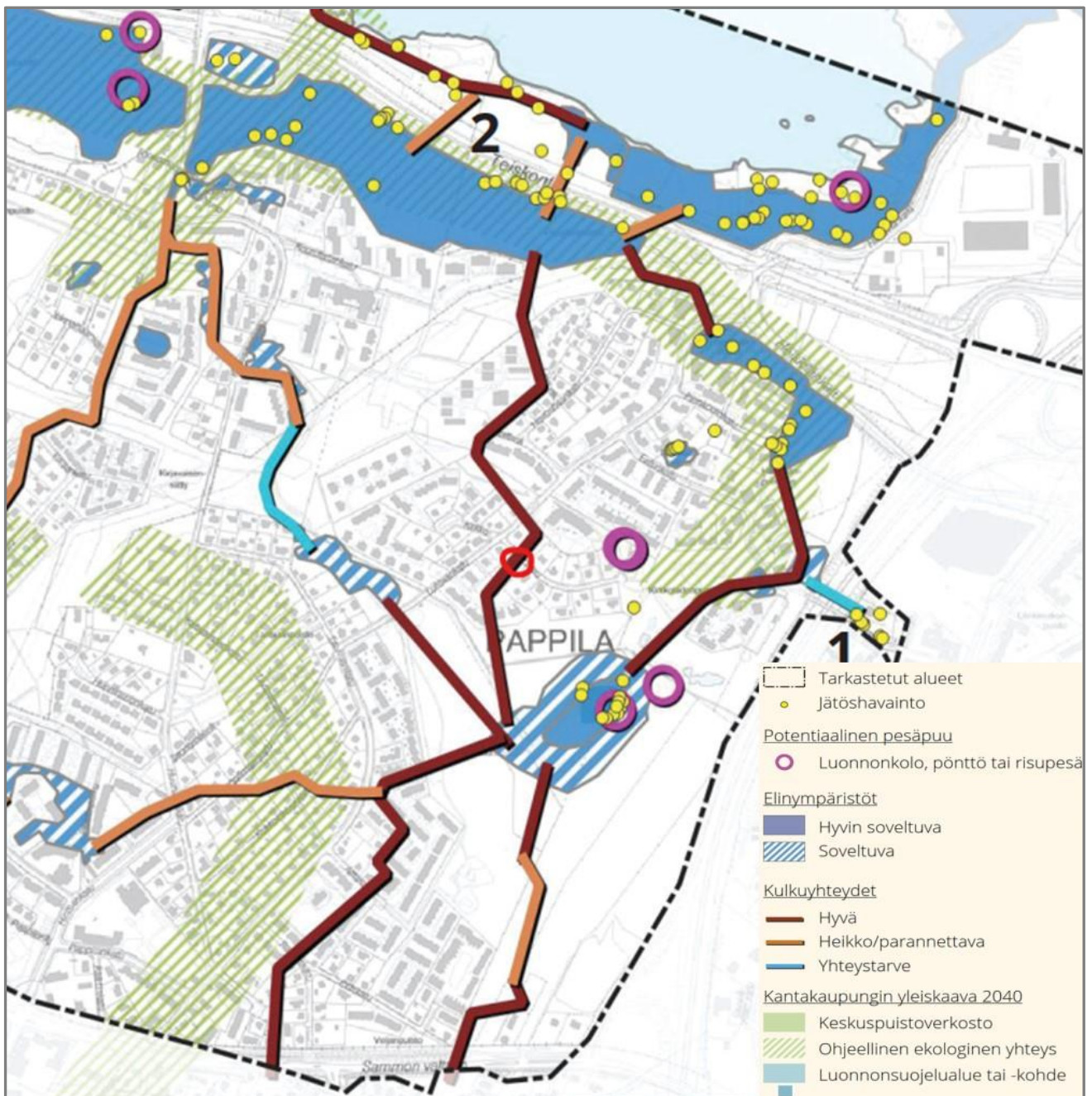
Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus Tampereen Pappilan kaupunginosassa.

Tampereen kaupunki on kaavatyöhön liittyen tehnyt kaupungin alueilla liito-oravaa koskevia selvityksiä sekä seurantoja. Kantakaupungin yleiskaavan liittyen liito-oravasta on tehty vuosilta 2017–2019 osana yleiskaavan viherverkkoa seuranta, joka kattaa myös Pappilan alueen. Selvityksen tuloksena Pappilan alueella Kirkkoladonkadun läpi on merkitty kyseessä olevan tontin kohdalla kulkevaksi hyvä kulkuyhteys liito-oravalle (Kuva 2).

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Kuva 2. Kuvakaappaus julkaisusta Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa: Seuranta 2017–2019. (Tampereen kaupunki 2020)
Kartassa on merkitty hyvä kulkuyhteys kulkemaan Kirkkoladonkadun läpi. Kirkkoladonkatu 11 on merkitty kuvakaappaukseen punaisella ympyrällä.

Julkaisun mukaan ”Yleiskaavan ekologinen verkosto ei ole pelkkä liito-oravaverkosto, vaan liito-orava on toiminut nk. sateenvarjolajina ekologisista yhteyksistä määriteltäessä. Yleiskaavan ekologiset yhteydet ovat

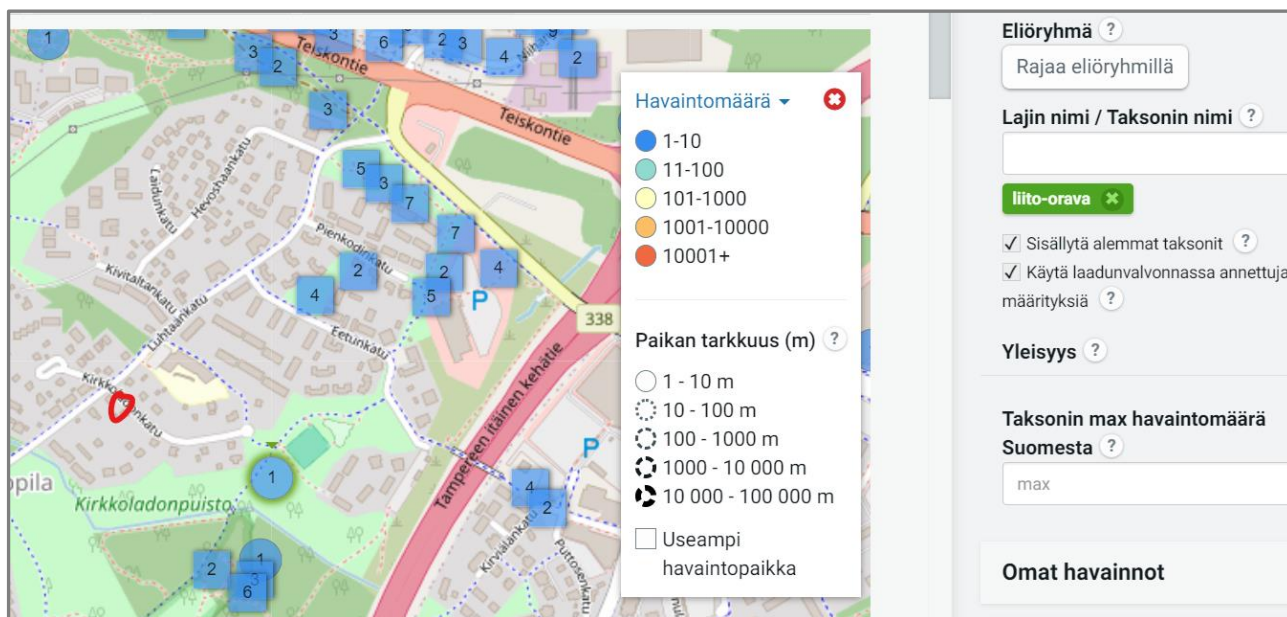
Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä eliöiden kulkuyhteyksiä tai sellaiseksi soveltuvaa viherympäristöä.” (Tampereen kaupunki 2020) Kartalle merkityt kulkuyhteydet eivät siis kosketa ainoastaan liito-oravaa ja toisaalta ne eivät ole välttämättä tosiasiallisia yhteyksiä vaan ainoastaan selvityksen ajankohtana sellaiseksi kasvillisuutensa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta soveltuneita käytäviä.

Suomen Lajitietokeskuksen tarkasteltavista aineistoista ja Tampereen kaupungin Oskari-karttapalvelusta löytyy havaintoja liito-oravasta Pappilan kaupunginosasta läheltä Kirkkoladonkatua. Lähimmät havainnot ovat Kirkkoladonpuistosta vuosilta 2013, 2017 ja 2018 noin 200 metrin etäisyydellä Kirkkoladonkatu 11 tontista (Kuva 3).

Kuva 3. Kuvakaappaus Suomen Lajitietokeskuksen liito-oravaa koskevan karttahaun tuloksista Tampereen Pappilan alueelta. Kirkkoladonkatu 11 on merkitty kuvaan punaisella ympyrällä. Lähimmät liito-oravahavainnot ovat Kirkkoladonpuiston alueelta tontin itä- ja kaakkoispuolelta.

2. LIITO-ORAVASELVITYS

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 9/2023 78 §:n mukaan ”Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja.” sekä ”Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää.” Liito-orava on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi (VU) (Hyvärinen, ym. 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja kolopuustoa (Hanski ym., 2001). Liito-oravat suosivat vanhoja metsiä. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym., 2001). Paras ajankohta liito-oravainventointiin on keväällä lumien sulettua (Sierla ym., 2004).

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Mikäli alue on liito-oravan käytössä, rakentaminen yleensä vaikuttaa siihen heikentävästi, sillä lajin elinympäristö pirstoutuu ja elinkelpoinen pinta-ala pienenee.

2.1 Menetelmät

Liito-oravaselvitys tehdään loppupalvesta-keväällä. Selvityksen maastotyöt kohdistetaan puusto- ja peruskarttatarkastelun perusteella lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi ja elinpiirin ydinalueiksi soveltuville alueille. Selvitys tehdään etsimällä liito-oravien ulosteita suurten kuusten, haapojen ja muiden lehtipuiden tyviltä. Liito-oravaselvityksessä liito-oravan ulostehavaintojen, pesähavaintojen ja näitä täydentäen lajille sopivan luontotyypin perusteella rajataan selvitysalueella mahdollisesti sijaitsevat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä muut liito-oravan käyttämät alueet (elinpiirin ydinalueet ja ydinalueita ympäröivät elinpiirit sekä tärkeät siirtymäreitit). Liito-oravan papanapuiden sekä liito-oravan pesäpaikaksi sopivien luontotyypiltään lisääntymis- tai levähdyspaikaksi soveltuvilla alueille sijaitsevien kolopuiden, risupesien ja pesäpönttöjen sijainti paikannetaan ja niistä kirjataan ylös myös puulaji. Papanapuista kirjataan muistiin havaintojen perusteella luokiteltu papanamäärä. (Mäkelä, K. & Salo, P, 2024)

Liito-oravaselvitys tehtiin koko Kirkkoladonkatu 11 tontin alueella etsimällä liito-oravien ulosteita järeiden kuusten, koivujen ja muiden lehtipuiden tyviltä (Kuva 4). Maastotyö tehtiin 9.4.2024. Selvitysajankohtana ilma oli tyyni, kirkas, aurinkoinen ja lämpötila 10–15 astetta. Tontin alueella ei ollut enää lunta. Tontilla sijaitsee asuinrakennus, kaksi pienehköä varastoa sekä huonokuntoinen huvimaja ja kasvihuone. Tontin takaosassa kasvaa marja- ja koristepensaita. Puuston ja muun kasvillisuuden väliset alueet ovat pääasiassa nurmikkoa, eikä tontilla ole kovia pinnoitteita kuten kivityksiä tai asfalttia.

2.2 Tulokset

Kirkkoladonkatu 11 tontilla sijaitsee kymmenkunta suurikokoista puuta seuraavan listan mukaisesti:

1. Lehmus
2. Tammi
3. Sembramänty
4. Mänty
5. Kuusi (1)
6. Kuusi (2)
7. Koivu (1)
8. Koivu (2)

Tontilla esiintyvistä puista liito-oravan suosimia lajeja ovat kuusi ja lehtipuut, mutta käynnin yhteydessä tarkastettiin varmuuden vuoksi kaikkien suurten puiden alustat (Kuva 4). Puiden sijainti tontilla on esitetty karttakuvassa alla (Kuva 5). Lähes kaikissa isoimmista puissa oli pikkulinnuille rakennettu linnunpönttö, joiden kunto vaihteli. Suurikokoisten puiden lisäksi tontilla kasvoi mm. tuija ja omenapuu. Selvityksen yhteydessä tontilla havaittiin runsaasti jänisten ja kauriiden jätöksiä, kuollut urpiainen sekä tikan tekemiä jälkiä lehmuksen rungossa. Selvityksen tekoajankohtana tontilla liikkui kaksi oravaa (*Sciurus vulgaris*) sekä useita tiaisia (mm. talitiaisia). Lähistöltä kuului sepelkyyhkyn ääntelyä.

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu merkkejä liito-oravasta. Puiden alla ei ollut havaittavissa ulosteita eikä puissa liito-oravalle tyypillisiä risupesäitä. Sembramännynsä ja lehmuksessa havaittiin risuista tehdyt pesät, jotka ovat kokonsa, avoimuutensa ja materiaalin perusteella todennäköisesti lintujen tekemiä (Kuva 6, Kuva 7).

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.2024

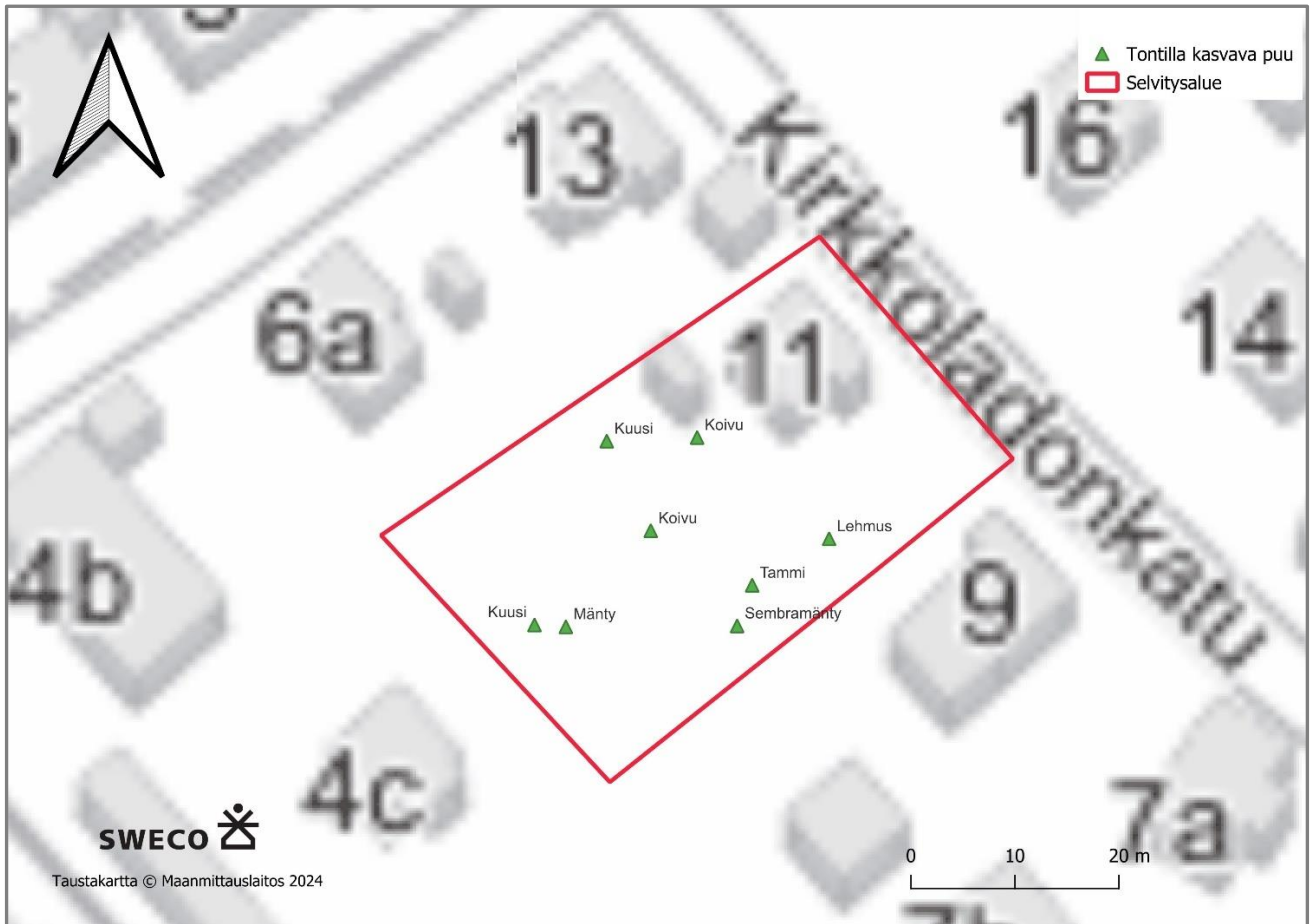

Kuva 4. Selvityksessä käytiin läpi kaikkien tontilla kasvavien suurten puiden tyvet ja etsittiin havaintoja liito-oravan jätöksistä.

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Kuva 5. Kartta Kirkkoladonkatu 11 tontilla sijaitsevistä suurikokoisista puista, joihin liito-oravaselvitys keskittyi.

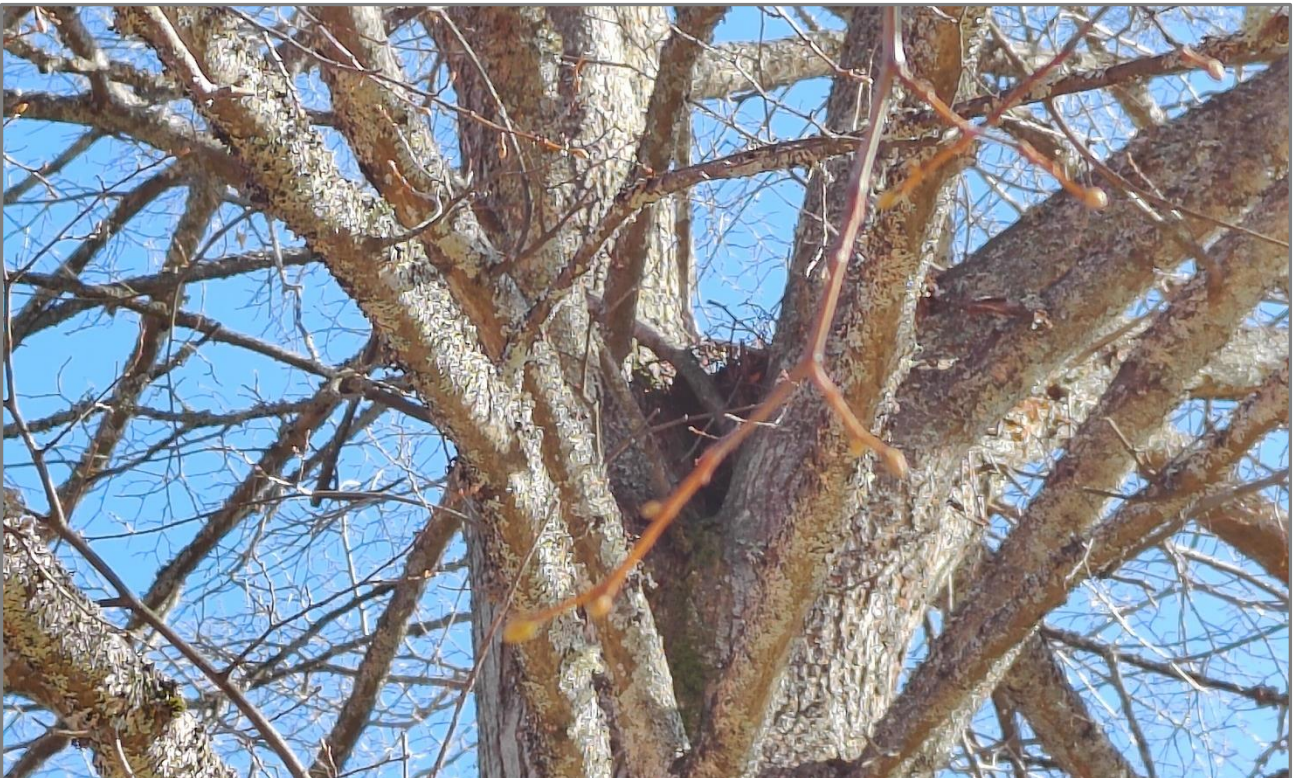
Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Kuva 6. Sembramännynssä sijainnut pesä, joka todennäköisesti kuuluu linnulle. Liito-orava suosii yleensä muita puulajeja, ja sen pesä on pallomainen ja sisältää hienojakoisempaa ainesta.

Kuva 7. Risupesä tontilla kasvavassa lehmuksessa. Muotonsa puolesta pesä voisi kuulua esimerkiksi sepelkyyhkylle.

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Lajitietokeskuksen havaintotietojen perusteella ja Tampereen kaupungin teettämän selvityksen mukaan Kirkkoladonkatu 11 kautta merkitty liito-oravan kulkuyhteys ei ole todennettu lajista tehdyillä havainnoilla vaan se on oletettu yhteys. Kulkuyhteyden merkitsemisen jälkeen (2017) pientaloalueella vallitseva puustotilanne on voinut muuttua vuosien varrella siten, että puustoa on vähemmän kuin aiemmin. Pientaloalueella puuston määrä on varsin rajallinen, joten pienetkin muutokset voivat vaikuttaa viheryhteyksiin merkittävästi. Tontilla kasvaneet puut sijaitsivat harvakseltaan ja Kirkkoladonkatu 11 viereisillä tonteilla ei myöskään havaittu runsaasti puustoa, jotka yhdessä tontilla kasvavien puiden kanssa voisivat muodostaa hyvän kulkuyhteyden liito-oravalle tai yleisesti ekologisen yhteyden, joka turvaisi esimerkiksi kulun tien yli.

2.3 Epävarmuustekijät

Liito-oravaselvitykseen liittyy vähäinen epävarmuus, joka johtuu papanoiden havaittavuudesta selvityshetkellä. Epävarmuutta liito-oravaselvityksiin yleisesti tuo lajin elintapa, sillä lajin pesäpaikat voivat vaihdella vuosittain, ja toisinaan hyvät reviirit autoituvat kausittain (Mäkelä, K. & Salo, P, 2024).

Tietyn vuoden aikana tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Selvitys tehtiin oikea-aikaisesti parhaaksi arvioituna ajankohtana, ja selvitysalueen pienen koon vuoksi kaikki potentiaaliset puut pystyttiin tarkastamaan alueelta. Näin ollen epävarmuustekijät arvioidaan käytettyjen menetelmien osalta hyvin vähäisiksi.

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kirkkoladonkatu 11 tontti Pappilan alueella on merkitty Tampereen kaupungin vuonna 2017 tekemässä selvityksessä liito-oravan kulkureitiksi. Suomen Lajitietokeskuksen ja Tampereen kaupungin Oskari-karttapalvelun mukaan tontilta tai sen välittömästä läheisyydestä ei kuitenkaan ole tehty havaintoja liito-oravasta vaan lähimmät havainnot sijaitsevat noin 200 metrin päässä. **Selvityksen yhteydessä 9.4.2024 tontilla ei havaittu merkkejä liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikoista.**

Kaupunkialueella viheryhteydet ja niiden säilyminen on tärkeää erityisesti liito-oravan kaltaisille lajeille. Luonnon monimuotoisuuden huomioivalla hyvällä suunnittelulla ja toteutuksella tontinjaon kaltainen toimenpide on kuitenkin mahdollista toteuttaa siten, että alue voisi myös jatkossa toimia kaupunkialueella esiintyvien lajien potentiaalisena elinympäristönä ja kulkureittinä. Lisäksi Kirkkoladonpuistosta on merkitty useita kulkuyhteyksiä liito-oravalle (Kuva 2), joten yhden mahdollisen yhteyden heikkeneminen ei todennäköisesti aiheuta suurta heikennystä lajin liikkumismahdollisuuksille alueella.

4. LÄHTEET

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Sweco | Kirkkoladonkatu 11, Tampere

Työnumero: xxx

Päiväys: 12.4.20243

Mäkelä, K. & Salo, P., 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. Suomen ympäristökeskus.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.

Suomen lajitietokeskus, 2024. Laji.fi -portaali.

https://laji.fi/observation/map?target=MX.48243&administrativeStatusId=MX.finlex160_1997_appendix4_2021,MX.finlex160_1997_appendix4_specialInterest_2021,MX.finlex160_1997_appendix2a,MX.finlex160_1997_appendix2b,MX.finlex160_1997_appendix3a,MX.finlex160_1997_appendix3b,MX.finlex160_1997_appendix3c,MX.finlex160_1997_largeBirdsOfPrey,MX.habitatsDirectiveAnnexII,MX.habitatsDirectiveAnnexIV,MX.birdsDirectiveStatusAppendix1,MX.birdsDirectiveStatusMigratoryBirds&redListStatusId=MX.iucnCR,MX.iucnEN,MX.iucnVU,MX.iucnNT&countryId=ML.206&time=1990-01-01%2F&individualCountMin=0&coordinateAccuracyMax=1000&taxonAdminFiltersOperator=OR&collectionAndRecordQuality=PROFESSIONAL:EXPERT_VERIFIED,COMMUNITY_VERIFIED,NEUTRAL,UNCERTAIN;HOBBYIST:EXPERT_VERIFIED,COMMUNITY_VERIFIED,NEUTRAL;AMATEUR:EXPERT_VERIFIED,COMMUNITY_VERIFIED;&polygonId=103349 Sivustolla käyty 11.4.2023.

Tampereen kaupunki 2020. Kantakaupungin yleiskaava. Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa. Seuranta 2017–2019. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-05/Liito-oravaseuranta_2017-2019.pdf Julkaistu 30.1.2020.

Tampereen kaupunki Oskari-karttapalvelu. <https://kartat.tampere.fi/oskari/> Sivustolla käyty 8.4.2024.